

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદીત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહીં. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

=====

અમદાવાદ ખાતે ગુજરાતની વડી અદાલતમાં

ફોજદારી પરચૂરણ અરજી નં. ૬૬૩/૨૦૦૮

મંજૂરી અને હસ્તાક્ષર માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિશ્રી આર.ડી. કોઠારી

=====

- ૧ શું સ્થાનિક અખબારોના પત્રકારોને ચુકાદો જોવાની મંજૂરી આપવામાં આવી શકે?
- ૨ પત્રકારોને રીફર કરવામાં આવે કે નહીં?
- ૩ શું માનનીય ન્યાયમૂર્તિઓ ચુકાદાની ઉચિત નકલ જોવા માંગે છે?
- ૪ શું આ કેસમાં ભારતના બંધારણના અર્થઘટન અથવા તે હેઠળ કરવામાં આવેલા કોઈપણ આદેશ અંગે કાયદાના નોંધપાત્ર પ્રશ્નનો સમાવેશ થાય છે?

=====

પટેલ પ્રહલાદભાઈ મોહનલાલ & ૮....અરજદાર(ઓ)

વિ.

ગુજરાત રાજ્ય & ૨....સામાવાળા(ઓ)

=====

ઉપસ્થિતિ:

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ – ૯ માટે એડવોકેટ શ્રી બી.એસ. પટેલ

અરજદાર(ઓ) નં. ૧ – ૯ માટે એડવોકેટ શ્રીમતી રંજન બી. પટેલ

સામાવાળા(ઓ) નં. ૩ માટે, મી./એસ. ઠક્કર અસોસિ., માટે એડવોકેટ શ્રી હરીશ જોષી, એડવોકેટ

=====

પીઠાસીન ન્યાયાધીશ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ આર.ડી. કોઠારી

તારીખ : ૨૦/૦૬/૨૦૧૪

મૌખિક ચુકાદો

૧. વર્તમાન કેસમાં, વિચારણા માટે ઉપસ્થિત થતો સંક્ષિપ્ત પ્રશ્ન એ પણ છે કે ગુજરાત સહકારી મંડળીઓ અધિનિયમની કલમ ૯૩ (અગાઉથી ‘અધિનિયમ’ તરીકે ઉલ્લેખિત) હેઠળ વસૂલીનો અમલ આ ફોજદારી કાર્યવાહીમાં કરવો યોગ્ય અને કાયદેસર છે કે નહીં.

૨. સત્તાવાર લિક્વિડેટરે શ્રી મર્યન્ટ કો-ઓપરેટિવ ક્રેડિટ સોસાયટી લિમિટેડ, વિસનગર (લિક્વિડેશનમાં), મહેસાણાના પદાધિકારી સામે ભારતીય દંડ સંહિતાની કલમ ૪૦૬, ૪૦૯, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૮, ૪૭૧, ૪૭૭-અ ને કલમ ૧૧૪ સાથે વાંચીને થયેલા ગુના બદલ હાલની ફોજદારી ફરિયાદ દાખલ કરી છે. ઉક્ત ફરિયાદ ૧૧.૧.૨૦૦૮ના રોજ વિસનગર પોલીસ સ્ટેશનમાં નોંધાવવામાં આવી છે. સારૂપે, અરજીકર્તાઓ ઉક્ત ફરિયાદ રદ કરવાની પ્રાર્થના કરે છે.

૩. સંબંધિત તથ્યો આ પ્રમાણે છે : અરજદારો, સંબંધિત સમયગાળા દરમિયાન, ઉપરોક્ત ઉલ્લેખિત સહકારી સંસ્થાના પદાધિકારી હતા. ફરિયાદીનું કહેવું છે કે સંબંધિત અવધિ દરમિયાન, એટલે કે ૦૧.૦૪.૨૦૦૧ થી ૩૧.૦૩.૨૦૦૨ અને ૦૧.૦૪.૨૦૦૩ થી ૩૧.૦૩.૨૦૦૪ સુધી, અરજદારોએ ગંભીર અનિયમિતતા તથા ફોજદારી સ્વરૂપની

ગેરવહીવટ આચરી હતી. મુખ્ય ફરિયાદ અરજદારો દ્વારા આચરવામાં આવી હોવાનું કહેવાતી ત્રણ અનિયમિતતાઓ અંગે છે. પ્રથમ — ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટીને જમા / જામીન તરીકે રૂ.૧૮ લાખ આપ્યા અને તેના પરિણામે રૂ.૪,૧૩,૬૫૫/ નું વ્યાજ નુકસાન થયું. દ્વિતીય — સંસ્થાના રૂ.૫,૬૩,૦૮૩/ જેટલા બાકી લેણાંને સંસ્થાએ અયોગ્ય રીતે લખી કાઢ્યા. તૃતીય — સંસ્થાએ પોતાના કર્મચારીઓને છૂટછાટવાળા વ્યાજદરેથી અયોગ્ય રીતે ઋણ આપ્યું અને તેથી સામાન્ય દર કરતાં ૬% ઓછા દરે ઋણ આપવાના કારણે સંસ્થાને નુકસાન થયું. ફરિયાદીનું કહેવું છે કે અરજદારોએ વિશ્વાસભંગ, છેતરપિંડી અને દસ્તાવેજોની બનાવટ જેવા ફોજદારી કૃત્યો દ્વારા સંસ્થાને નુકસાન પહોંચાડ્યું.

૪. આ અદાલતે ૧૧.૦૪.૨૦૦૮ના આદેશ દ્વારા સામાવાળાઓને નોટિસ જારી કરી છે અને ઉપરોક્ત સંદર્ભિત એફ.આઈ.આર., એટલે કે એફ.આઈ.આર. આઈ — સી.આર. નંબર ૧૧/૨૦૦૮ અનુસારની આગળની કાર્યવાહી પર પણ સ્થગિતી આપી છે. નિયમ ૦૨.૦૯.૨૦૦૮ના રોજ જારી કરવામાં આવ્યો હતો.

૫. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલો દ્વારા કરવામાં આવેલી દલીલોનો ઉલ્લેખ કરતાં પહેલાં, રેકૉર્ડ તપાસ અહેવાલોનો પણ ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે. રેકૉર્ડ પર બે તપાસ અહેવાલો છે. પ્રથમ તપાસ અહેવાલનો ઉલ્લેખ કરવો યોગ્ય રહેશે; તે ૦૬.૧૧.૨૦૦૬ તારીખનો છે, અને તે ૦૧.૦૪.૨૦૦૨ થી ૩૧.૦૩.૨૦૦૩ના સમયગાળાને સંબંધિત છે. તેની તપાસ અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ અધિકારી દ્વારા કરવામાં આવી હતી. તપાસ અધિકારીએ પોતાના નિષ્કર્ષમાં વર્તમાન અરજદારોને ઉપરોક્ત ત્રણેય અનિયમિતતાઓ માટે દોષિત ગણાવ્યા છે અને એવો આદેશ કર્યો છે કે સોસાયટીને થયેલ નુકસાન

વર્તમાન અરજદારો પાસેથી દંડાત્મક વ્યાજ સાથે વસૂલવામાં આવે. અધિકારીએ ખર્ચનો પણ આદેશ કર્યો છે, એટલે કે તપાસ હેઠળનો ખર્ચ. તેનો અંદાજ રૂ. ૭,૫૦૦/- મુકવામાં આવ્યો છે. બીજો અહેવાલ ૦૩.૦૮.૨૦૦૬ તારીખનો છે; તેમાં પણ તપાસ અધિકારીએ ઉપરોક્ત અનિયમિતતાઓ માટે તમામ અરજદારોને દોષિત ગણાવ્યા છે. બીજો અહેવાલ ૦૧.૦૪.૨૦૦૩ થી ૩૧.૦૩.૨૦૦૪ના સમયગાળાને સંબંધિત છે.

૬. પક્ષકારોના વિદ્વાન વકીલોની દલીલો સાંભળી.

૭. વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. પટેલે સુનાવણી સમયે, રેકૉર્ડ પરની એફ.આઈ.આર. તથા સંબંધિત સામગ્રીનો સંદર્ભ લઈ, રજૂઆત કરી હતી કે આક્ષેપિત ગુના બાબતે કોઈપણ અરજદાર સામે પ્રાથમિક દષ્ટિએ પણ કેસ બનતો નથી. શ્રી પટેલે જણાવ્યું હતું કે હાલની એફ.આઈ.આર. દૂષિત હેતુથી દાખલ કરવામાં આવી છે. રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે સંબંધિત સમયે અરજદાર નં. ૧ સત્તારૂઢ પક્ષના વિધાનસભ્ય હતા, પરંતુ પછીથી પક્ષ દ્વારા તેમને ટિકિટ આપવામાં આવી નહોતી. ત્યારબાદ, અરજદારોએ સ્વતંત્ર ઉમેદવાર તરીકે ચૂંટણી લડી હતી. શ્રી પટેલે વધુમાં રજૂ કર્યું હતું કે એફ.આઈ.આર.ના સાદા વાચનથી સ્પષ્ટ થાય છે કે વિવાદ મૂળભૂત રીતે નાગરિક સ્વરૂપનો છે. સર્વોપરી, રજૂ કરવામાં આવ્યું હતું કે એફ.આઈ.આર.માં કોઈ પણ સંજોગ ગુનાનો ખુલાસો થતો નથી અને તેથી, અરજદારોએ માગેલ રાહત મંજૂર કરવી જોઈએ.

૮. વર્તમાન અરજીનો વિરોધ કરતા શીખેલા વધારાના જાહેર અભિયોજકશ્રીમતી સી.એમ. શાહે પી.આઈ., વિસનગરનો અહેવાલ રજૂ કર્યો છે. ઉક્ત અહેવાલને રેકૉર્ડ પર

લેવામાં આવે છે. રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વર્તમાન અરજદારો સામે બે કરતાં વધુ ફોજદારી કેસો લંબિત છે; તેથી, ગંભીરતાને ધ્યાનમાં લેતાં, આ તબક્કે આ અદાલતે વર્તમાન કેસમાં હસ્તક્ષેપ કરવો ન જોઈએ.

૯. મૂળ ફરિયાદી તરફથી હાજર થયેલા વિદ્વાન વકીલ શ્રી હરીશ જોશીએ ફરિયાદી દ્વારા દાખલ કરવામાં આવેલા વિગતવાર જવાબી હલફનામા તરફ ધ્યાન દોર્યું છે. તેના પર આધાર રાખીને રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે વર્તમાન અરજદારો સામે સુનાવણી માટેનો કેસ બને છે, તેથી અરજી નામંજૂર કરવી જોઈએ. વિદ્વાન વકીલે **આંધ્રપ્રદેશ રાજ્ય વિ. અરવાપક્ષી વેંકટ્રા અને અન્યના** કેસ તરફ ધ્યાન દોર્યું, જે ૨૦૦૯ (૨) જી.એલ.એચ. ૫૭૨ માં અહેવાલિત છે, તથા અન્ય ન્યાયનિર્ણયો તરફ પણ ધ્યાન દોર્યું છે.

૧૦. આગામી તારીખે, એટલે કે આજે, પરિષ્ઠ અધિવક્તા શ્રી પી.એમ. ઠક્કર મૂળ ફરિયાદી તરફથી હાજર થાય છે. પરિષ્ઠ અધિવક્તાએ પોતાની સંક્ષિપ્ત રજૂઆતોમાં જણાવ્યું છે કે જ્યારે કોઈ સંજોય ગુનો થાય ત્યારે કોઈપણ વ્યક્તિ ફોજદારી તંત્રને પ્રવૃત્ત કરી શકે છે. રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે એફ.આઈ.આર. નોંધવા માટે કોઈ પ્રાથમિક તપાસ હાથ ધરવાની આવશ્યકતા નથી. વધુમાં, વર્તમાન કેસમાં ફરિયાદીની વાત માત્ર ઇપ્સે ડિક્રિસ્ટ નથી, પરંતુ તે બે તપાસ અહેવાલો દ્વારા સમર્થિત છે. રજૂ કરવામાં આવ્યું છે કે ઉક્ત તપાસ અહેવાલ અંતિમ સ્વરૂપ પામ્યો છે. દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે આ અનિયમિતતાઓ ઓડિટ અહેવાલમાં નોંધાઈ હતી. તેના અનુસંધાને, તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી, જેમાં વર્તમાન અરજદારોએ પોતાનું સ્પષ્ટીકરણ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી; તેમ છતાં, અરજદારોએ ગેરહાજર રહેવાનું પસંદ કર્યું હતું. તપાસ

અધિકારીએ વર્તમાન અરજદારો વિરુદ્ધ નિષ્કર્ષ આપ્યો છે. ફરિયાદીએ પોતાના સોગંદનામામાં વિશેષરૂપે દાવો કર્યો છે કે ઉક્ત તપાસ અંતિમ સ્વરૂપ પામી છે. આવી તપાસ અહેવાલના આધારે નોંધાયેલી એફ.આઈ.આર.માં આ તબક્કે આ અદાલત દ્વારા હસ્તક્ષેપ કરવો યોગ્ય નથી.

૧૧. હું નીચે મુજબના કેસને વિચારવા માટે પ્રેરિત છું; ફરિયાદ પક્ષનો કેસ આઈ.પી.સી.ની ધારા ૪૦૬, ૪૦૯, ૪૨૦, ૪૬૫, ૪૬૮, ૪૭૧, ૪૭૭-એ અને ૧૧૪ હેઠળના ગુના બાબતનો છે. તપાસ અધિનિયમની ધારા ૯૩ હેઠળ હાથ ધરવામાં આવી છે. અધિનિયમની ધારા ૯૩ એવી વિવિધ પરિસ્થિતિઓનું અનુમાન કરે છે, જેમાં રજિસ્ટ્રાર તપાસનો આદેશ આપી શકે છે. બંને પક્ષોના વિદ્વાન વકીલોએ અધિનિયમની ધારા ૯૩ તથા તપાસ અહેવાલનો સંદર્ભ આપ્યો છે અને તેના પર આધાર મૂક્યો છે, અને તે નીચે મુજબ છે :

“૯૩. ડિફોલ્ટ કરનાર, પ્રેરકો વગેરે વિરુદ્ધ ગુકસાનની ગણતરી કરવાની રજિસ્ટ્રારની સત્તા. (૧) જ્યાં, કલમ ૮૪ હેઠળના હિસાબપરીક્ષણના, અથવા કલમ ૮૬ હેઠળની તપાસના અથવા કલમ ૮૭ હેઠળની નિરીક્ષણના, અથવા સમાજના વિસર્જનના પરિણામે, રજિસ્ટ્રારને હિસાબપરીક્ષકના અહેવાલના આધારે અથવા કલમ ૮૬ હેઠળ તપાસ કરવા અધિકૃત કરાયેલા વ્યક્તિના, અથવા કલમ ૮૭ હેઠળ પુસ્તકોની નિરીક્ષણ કરવા અધિકૃત કરાયેલા વ્યક્તિના, અથવા કલમ ૧૧૦ હેઠળના લિક્વિડેટરના અહેવાલના આધારે સંતોષ થાય કે સમાજની રચના અથવા સંચાલનમાં કોઈ ભાગ લેનાર કોઈ વ્યક્તિએ, અથવા સમાજનો કોઈ મૃત, પૂર્વ અથવા વર્તમાન અધિકારીએ, આવા

હિસાબપરીક્ષણ, તપાસ, નિરીક્ષણ અથવા વિસર્જનના હુકમની તારીખ પહેલાંના પાંચ વર્ષની અવધિની અંદર, સમાજની કોઈ રકમ અથવા મિલકતનો ગેરવપરાશ કર્યો છે અથવા અટકાવી રાખી છે, અથવા તેના માટે જવાબદાર અથવા હિસાબ આપવાને બંધાયેલો બન્યો છે, અથવા સમાજ સંદર્ભે ગેરઆચરણ કે વિશ્વાસભંગનો દોષિત રહ્યો છે, તો રજિસ્ટ્રાર અથવા તે તરફથી આ બાબતમાં અધિકૃત કરાયેલ વ્યક્તિ, એવી વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓના વર્તનની તપાસ કરી શકે છે અને એવી વ્યક્તિ અથવા વ્યક્તિઓ સામે આરોપ ઘડીને, તથા સંબંધિત વ્યક્તિને અને મૃત વ્યક્તિના કિસ્સામાં તેની મિલકતનો વારસો મેળવનાર તેના પ્રતિનિધિને, આરોપોનો જવાબ આપવા માટે યોગ્ય તક આપ્યા બાદ, એવી રકમ અથવા મિલકત અથવા તેનો કોઈ ભાગ, રજિસ્ટ્રાર અથવા આ કલમ હેઠળ અધિકૃત કરાયેલી વ્યક્તિ દ્વારા નક્કી કરાયેલ દરે વ્યાજ સાથે પરત ચૂકવવા અથવા પુનઃસ્થાપિત કરવા, અથવા ગેરવપરાશ, અટકાવણ, ગેરઆચરણ અથવા વિશ્વાસભંગ અંગે વળતરના રૂપમાં સમાજની સંપત્તિમાં એવી રકમ ફાળવવા માટે, જેવી તે યોગ્ય માને, આદેશ કરી શકે છે.

(૨) આ કલમ હેઠળ કોઈ આદેશ કરતી વખતે રજિસ્ટ્રાર અથવા ઉપકલમ (૧) હેઠળ અધિકૃત વ્યક્તિ, તેવો આદેશ આપતી વખતે, એવી તપાસના ખર્ચ અથવા તેના કોઈ ભાગની ચૂકવણી માટે જોગવાઈ કરી શકે છે, જે તેને ન્યાયસંગત લાગે, અને તે આદેશ આપી શકે છે કે એવા ખર્ચ અથવા તેના કોઈ ભાગની વસૂલી જેની સામે આદેશ જારી કરવામાં આવ્યો હોય તે વ્યક્તિ પાસેથી કરવામાં આવે.

(૩) આ કલમ લાગુ પડશે, ભલે આ કૃત્ય એવું હોય કે જેના માટે સંબંધિત વ્યક્તિ ફોજદારી રીતે જવાબદાર હોઈ શકે.”

૧૨. સુનાવણી સમયે ધ્યાન દોરવામાં આવ્યું હતું કે અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળની તપાસમાં અરજદારોએ હાજર ન રહેવાનું પસંદ કર્યું હતું. તપાસ અધિકારીએ નોંધ્યું છે કે કાર્યપાલકને સ્પષ્ટીકરણ રજૂ કરવાની તક આપવામાં આવી હતી, તેમ છતાં સુનાવણીની તારીખે કોઈપણ હાજર રહ્યું નહોતું. તપાસ અધિકારીએ એ પણ નોંધ્યું છે કે વ્યવસ્થાપકે નિરીક્ષણ માટે જરૂરી દસ્તાવેજો ઉપલબ્ધ કરાવ્યા હતા. આ ઉપરાંત, સામાવાળા પક્ષના વિદ્વાન વકીલે રજૂઆત કરી હતી કે તપાસ અહેવાલ અંતિમ બની ગયો છે અને તે સામે અપીલમાં કે અન્ય કોઈ મંચ સમક્ષ પણ પડકારવામાં આવ્યો નથી. આ મુદ્દા પર વિદ્વાન વરિષ્ઠ વકીલ શ્રી ઠક્કરે રજૂઆત કરી હતી કે મૂળ ફરિયાદકર્તાએ તપાસ અધિકારીના અહેવાલ સામે અરજદારો દ્વારા અપીલ ન દાખલ કરવામાં આવી હોવા અંગે સ્પષ્ટ આક્ષેપ કર્યો છે. સોગંદનામામાં ફરિયાદકર્તાનો આ આક્ષેપ અખંડિત રહ્યો છે. જ્યારે શ્રી. પટેલે સુનાવણી સમયે રજૂઆત કરી હતી કે અરજદારોએ વિલંબ માફી માટેની અરજ સાથે યોગ્ય સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલ દાખલ કરી છે અને તે હાલમાં લંબિત છે. તેમ છતાં, અમે માનીએ તો તપાસ અહેવાલ અંતિમ બની ગયો છે. કેસની પરિસ્થિતિમાં, શું આ તપાસ અહેવાલોમાંથી કોઈપણ અરજદાર દ્વારા કોઈ ફોજદારી ગુનો આચરવામાં આવ્યો હોવાનું અનુમાન કાઢી શકાય? અરજદારો તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી બી.એસ. પટેલે ૨૦૦૩ (૧) જીએલઆર ૪૬૨ માં અહેવાલિત લક્ષ્મીદાસ કુરજીભાઈ અને અન્ય વિ. જિલ્લા રજિસ્ટ્રાર સહકારી મંડળીઓ અને અન્યના કેસ તરફ ધ્યાન દોર્યું હતું, જેમાં અધિનિયમ, ૧૯૬૧ ની કલમ ૯૩ સાથે કલમ ૬૫ અને ૬૬ નું ધ્યાનમાં રાખીને આ અદાલતે ઠરાવ્યું છે કે કોઈ ખર્ચ કડક અર્થમાં કાયદેસર ન પણ હોય, પરંતુ જ્યાં સામાન્ય સભાએ પ્રસ્તાવને મંજૂરી આપી હોય અને તેના અનુસંધાને ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હોય, ત્યાં અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળ કોઈને જવાબદાર ઠરાવવું યોગ્ય નથી.

૧૩. બંને તપાસ અહેવાલોમાં નિષ્કર્ષ એકસરખો છે. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, બંને અહેવાલો બે જુદા સમયગાળા, એટલે કે બે જુદા વર્ષોને સંબંધિત છે. પછીના અહેવાલમાં બે વધારાના મુદ્દાઓનો ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. તે છે : એક, કોન્ટેસા કારનું વિસર્જન અને બીજું, અમુક ખાતાધારકોને વધુ વ્યાજનું ચુકવણું. પ્રથમ મુદ્દા અંગે જણાવવામાં આવ્યું છે કે સમાજે કોન્ટેસા કાર રૂ. ૪,૧૦,૬૦૦/-ની કિંમતે ખરીદી હતી. ઉક્ત કાર હવે રૂ. ૫૦,૦૦૦/-માં વેચી દેવામાં આવી છે. તપાસ અધિકારીનું કહેવું છે કે આથી સમાજને નુકસાન અને હાનિ થઈ છે. ત્યારબાદ, અમુક ખાતાધારકોને વધુ દરે વ્યાજ ચૂકવવું પણ નુકસાનનો અન્ય એક પ્રકાર છે, જેની ઓળખ તપાસ અધિકારીએ કરી છે.

૧૩.૧ સહકારી સોસાયટીઝ અધિનિયમ હેઠળની તપાસ અને ફોજદારી કાર્યવાહીનું પ્રારંભ કરવું બે સ્વતંત્ર બાબતો છે. આ અધિનિયમની કલમ ૯૩ની ઉપકલમ (૩)થી પણ આ સ્પષ્ટ થાય છે. સમાન તથ્યોના આધારે અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળ તપાસ થઈ શકે છે અને સંબંધિત વ્યક્તિ સામે ફોજદારી કેસ પણ દાખલ થઈ શકે છે. આ સંદર્ભે ધ્યાનમાં રાખવું જરૂરી છે કે તપાસ શરૂ કરવાની વિચારણા અને ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવાની વિચારણા અલગ રહેશે. આવું હોવાથી, તપાસ અધિકારી દ્વારા વર્તમાન અરજીકર્તાઓ વિરુદ્ધ આપવામાં આવેલ નિર્ણય માત્રથી જ વિશેષ ફરક પડતો નથી અથવા ફોજદારી કાર્યવાહી માટેનો કેસ બનતો નથી. ફરિયાદીનું કહેવું છે કે તપાસ અધિકારીનો આદેશ થયા છતાં અરજીકર્તાઓએ રકમ જમા કરાવી નથી અને તેથી તેઓએ વિશ્વાસઘાત તથા અન્ય ગુનાઓ આચર્યા છે.

૧૪. કલમ ૪૦૬ અને ૪૦૯ વિશ્વાસઘાતના ફોજદારી ભંગ સાથે સંબંધિત છે. સામાન્ય રીતે કહીએ તો, વિશ્વાસઘાતનો ફોજદારી ભંગ સંપત્તિના ચાર સકારાત્મક કૃત્યોમાંથી કોઈ

એકનો સમાવેશ કરે છે, એટલે કે ગેરવાપર, અથવા પરાવર્તન, અથવા ઉપયોગ, અથવા નિપટાણું. ફરીયાદમાં ફરીયાદી દ્વારા કરાયેલ આક્ષેપને જેમનો તેમ સ્વીકારીને — અને તેને તપાસ અહેવાલો સાથે વાંચીને — શું એવું કહી શકાય કે ફરીયાદમાં ફરીયાદી દ્વારા કરાયેલ આરોપોના આધારે અરજદારોએ વિશ્વાસઘાતના ફોજદારી ભંગનો ગુનો આચર્યો છે?

૧૫. મૂળ ફરિયાદી તરફના વિદ્વાન વકીલે **આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ આરાવાપદ્મી વેંકટા તથા અન્ય (પૂર્વોક્ત) (સર્વોચ્ચ અદાલત)** પર ધ્યાન દોર્યું હતું. ફકરા ૮ ઉપર આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો, જેમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે દંડ પ્રક્રિયા સંહિતાની કલમ ૪૮૨ હેઠળની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી વખતે અદાલત અપીલ કે પુનરીક્ષણની અદાલત તરીકે કાર્ય કરતી નથી. આ પ્રકરણ નિષેધ અને આબકારી અધિનિયમ તથા ભારતીય દંડ સંહિતા હેઠળનું જણાય છે. ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે આંતરિક સત્તાનો ઉપયોગ કાયદેસર ફરિયાદપક્ષને દબાવવા માટે કરવો જોઈએ નહીં. એ જરૂરી નથી કે નીચલી અદાલતમાં ચાલનાર કેસ દોષસિદ્ધિમાં અંત પામશે કે નિર્દોષ છૂટકારામાં, તે જાણવા માટે કેસનું અતિસૂક્ષ્મ વિશ્લેષણ કરવામાં આવે. તે કેસના તથ્યો પર, એવું જણાયું હતું કે પ્રાથમિક માહિતી અહેવાલમાં એક ગુનો થયાનો ખુલાસો થાય છે. તે જ રીતે, આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્ય વિરુદ્ધ વંગવેતી નાગૈયા, જેની નોંધ (૨૦૦૯) ૧૨ એસ.સી.સી. ૪૬૬ માં થયેલી છે, તે કેસમાં ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે પ્રાથમિક માહિતી અહેવાલ રદ કરવું યોગ્ય નથી, કારણ કે તે કેસમાં એવું કહેવું શક્ય હતું કે પ્રાથમિક માહિતી અહેવાલમાં ગુનાની આચરણનો ખુલાસો થાય છે.

૧૬. ફરિયાદીનો આ કેસ નથી કે અરજદારોએ ગેરવાપરી કરી છે. શબ્દકોશના અર્થ પ્રમાણે પણ ગેરવાપરીનો આરોપ માનવા માટે કોઈ આધાર નથી. વધુમાં, ફોજદારી

જવાબદારીનું આરોપણ ત્યારે જ થઈ શકે જ્યારે દુર્ભાવનાપૂર્ણ ઇરાદો હોય. ન તો એ કેસ છે કે કોઈ પણ અરજદારે મિલકતનો ઉપયોગ કર્યો હોય અથવા તેની નિકાલ કર્યો હોય. આ પરિસ્થિતિઓમાં એવો કોઈ આરોપ નથી, તેથી એવું કહી શકાય નહીં કે અરજદારોએ મિલકતનું રૂપાંતરણ કર્યું છે; તેથી, વિશ્વાસઘાતના ફોજદારી ભંગનો કોઈ કેસ બનતો નથી.

૧૭. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ છેતરપિંડીનો પણ છે. આઈ.પી.સી.ની કલમ ૪૨૦ હેઠળનો ગુનો રચાવા માટે, ફક્ત છેતરપિંડી જ હોવી પૂરતી નથી, પરંતુ એવી છેતરપિંડીના પરિણામે આરોપીએ છેતરાયેલા વ્યક્તિને છેતરપિંડીપૂર્વક પ્રેરિત કર્યો હોવો જોઈએ કે તો કોઈપણ વ્યક્તિને કોઈપણ મિલકત સોંપે, અથવા તેણે એવા છેતરાયેલા વ્યક્તિને જાણબૂઝીને પ્રેરિત કર્યો હોવો જોઈએ કે તે મૂલ્યવાન જામીનપત્ર અથવા સંપૂર્ણ કે અંશતઃ રૂપે કોઈ હસ્તાક્ષરિત અથવા મુદ્રાંકિત દસ્તાવેજ, જે મૂલ્યવાન જામીનપત્રમાં રૂપાંતરિત થઈ શકે, તે બનાવે, ફેરફાર કરે અથવા નષ્ટ કરે.

૧૮. વર્તમાન કેસમાં ફરિયાદીનું એવું કહેવું નથી કે આરોપીઓમાંના કોઈએ ખોટી અને ભ્રામક રજૂઆત કરીને કે અન્ય કોઈ કાર્યવાહી અથવા ચૂક દ્વારા ફરિયાદીને અથવા સમાજને છેતરવાનો પ્રયાસ કર્યો હતો; તેમ જ તેનું આવું પણ કહેવું નથી કે તેમણે કોઈ સંપત્તિ સોંપાવવા માટે તેને કોઈ ઠગાઈયુક્ત અથવા બેમાન પ્રેરણા આપી હતી. કેસની પરિસ્થિતિમાં, અરજદારો ઠગાઈયુક્ત કૃત્ય દ્વારા સમાજને કોઈ સંપત્તિ સોંપાવ્યું હોય એવું માનવું શક્ય નથી. એ પણ કહી શકાય તેમ નથી કે આરોપીઓમાંથી કોઈએ સમાજના કારોબારનું સંચાલન કરીને અને તે દ્વારા ઉત્તર ગુજરાત યુનિવર્સિટી સમક્ષ સુરક્ષા જમાવી રાખીને રકમ મૂકીને ફરિયાદી અથવા સમાજને કોઈ રીતે છેતર્યા હતા. તેમ જ, સમાજના

કર્મચારીઓને રિયાયતી દરે લોન આપીને અરજદારોએ સમાજને છેતર્યું હતું એવું પણ કહી શકાય તેમ નથી. આ બાબતમાં, વિદ્વાન સિનિયર એડવોકેટ શ્રી ઠક્કર દ્વારા કરવામાં આવેલી મહત્વપૂર્ણ દલીલોનો સંદર્ભ લેવો યોગ્ય રહેશે. રજૂઆત કરવામાં આવી હતી કે આ કર્મચારીઓ માટે એક પ્રકારની ઉદાર ભેટસ્વરૂપ સહાય છે, જેના હેતુથી આપવામાં આવે છે. આ કર્મચારીઓને શાંત અને પ્રસન્ન રાખવાનો અનુકૂળ માર્ગ છે. આવી રિયાયત દ્વારા અરજદારોને પોતાની "અન્ય" પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવામાં સહેલાઈ રહે છે. આકર્ષક દલીલો સ્વીકારી શકાય તેમ નથી, કારણ કે સમાજને છેતરવા દ્વારા અંગત લાભ મેળવ્યો હોવાનો કોઈ એવો આક્ષેપ નથી. સૂચવવામાં આવેલાં એવા કોઈ સંયુક્ત અનુમાન કાઢી શકાય તેમ નથી. વધુમાં, યોગ્ય રીતે એ પણ દર્શાવવામાં આવ્યું છે કે કર્મચારીઓને રિયાયતી દરે લોન આપવાનો નિર્ણય અરજદારોનો નિર્ણય નહોતો, પરંતુ તે સામાન્ય બોર્ડની બેઠકમાં પસાર કરવામાં આવ્યો હતો. વાત માત્ર એટલી છે કે સમાજના કારોબારનું સંચાલન વધુ સારી રીતે થઈ શક્યું હોત. તેમ છતાં, કેસની પરિસ્થિતિઓમાંથી ફોજદારી વિશ્વાસભંગ અથવા ઠગાઈ વગેરેનો ગુનો અનુમાનિત કરી શકાય તેમ નથી.

૧૯. આઈપીસીની કલમ ૪૬૫, ૪૬૮, ૪૭૧ હેઠળના ગુનાહિત આચરણ અંગે, અર્થાત્ કાળાંખૂટીના ગુના બાબતે, આઈપીસીની કલમ ૪૬૩ કાળાંખૂટીની વ્યાખ્યા આપે છે, તે કહે છે :

૪૬૩. ફૂટલિખાણ. [જે કોઈ કોઈ દસ્તાવેજ અથવા ઇલેક્ટ્રોનિક રેકૉર્ડનો અથવા દસ્તાવેજ કે ઇલેક્ટ્રોનિક રેકૉર્ડના કોઈ ભાગનો ખોટો દસ્તાવેજ અથવા ખોટો ઇલેક્ટ્રોનિક રેકૉર્ડ બનાવે છે, જાહેર

જનતા અથવા કોઈપણ વ્યક્તિને નુકસાન અથવા ઈજા પહોંચાડવાના ઇરાદાથી], અથવા કોઈ દાવો કે હકને સમર્થન આપવા માટે, અથવા કોઈ વ્યક્તિને તેની મિલકતથી વિમુખ કરવા માટે, અથવા કોઈ સ્પષ્ટ અથવા અંતર્ગત કરારમાં પ્રવેશવા માટે, અથવા છેતરપિંડી કરવા માટે કે છેતરપિંડી થઈ શકે એવા ઇરાદાથી, ફૂટલિખાણ કરે છે.

૨૦. કલમ ૪૬૪ ખોટાં દસ્તાવેજો બનાવવાની વ્યાખ્યા કરે છે. સંક્ષેપમાં, ખોટાં દસ્તાવેજો બનાવવાની પ્રક્રિયા નીચે જણાવેલ ત્રણ પૈકી કોઈ એક પરિસ્થિતિમાં બને છે. પ્રથમ – જો કોઈ વ્યક્તિ બીજાની ઓળખ ધારણ કરીને અથવા બીજાની અધિકૃતતા હેઠળ દસ્તાવેજ બનાવે અથવા અમલમાં મૂકે. દ્વિતીય – જો વ્યક્તિ દસ્તાવેજોમાં ફેરફાર કરે અથવા તેમાં ચેડાં કરે, અથવા તૃતીય – જો કોઈ વ્યક્તિ પોતાના સંવેદનો પર નિયંત્રણ ન ધરાવતી વ્યક્તિ પર છેતરપિંડીનો ઉપયોગ કરીને દસ્તાવેજ પ્રાપ્ત કરે; એટલે કે, આવી વ્યક્તિ મનઃસ્થિર ન હોય અથવા નશાની સ્થિતિમાં હોય.

૨૧. ફરિયાદમાં ફરિયાદી દ્વારા કરવામાં આવેલા આક્ષેપોને ધ્યાનમાં લેતાં, હાલના મામલે અરજદારો વિરુદ્ધ કથિત બનાવટી દસ્તાવેજ બનાવવાનો અથવા જાળસાજીનો પ્રાથમિક દષ્ટિએ કોઈ કેસ અસ્તિત્વમાં છે એવું કહેવું શક્ય નથી. હકીકતમાં ફરિયાદી દ્વારા એવો કોઈ કેસ આક્ષેપિત જ કરવામાં આવ્યો નથી. આક્ષેપો એવા નથી કે અરજદારોમાંથી કોઈ એકે પોતે અથવા બધા અરજદારોએ મળીને એવો કોઈ દસ્તાવેજ કર્યો હોય જેમાં તેમણે પોતાને અન્ય કોઈ વ્યક્તિ તરીકે રજૂ કર્યા હોય. ન તો કોઈપણ રીતે કોઈ દસ્તાવેજ સાથે ચેડાં કર્યાનો આક્ષેપ છે, ન તો એવો કોઈ કેસ છે કે તેમણે પોતાનાથી સયમિત ન હોય એવી વ્યક્તિને છેતરપિંડી કરીને પોતાનું કૃત્ય કર્યું હોય.

૨૨. એફ.આઈ.આર.માં આઈ.પી.સી.ની કલમ ૪૭૭-એનો પણ ઉલ્લેખ કરવામાં આવ્યો છે. તેમાં હિસાબ-કિતાબમાં છેડછાડના ગુનાનો ઉલ્લેખ છે. જોગવાઈઓ તથા ફરિયાદી દ્વારા અરજદારોએ કરેલી હોવાનું આક્ષેપિત અનિયમિતતાઓ અંગે કરાયેલ આક્ષેપોને ધ્યાનમાં લેતા, એવું કહી શકાય કે વર્તમાન કેસમાં કલમ ૪૭૭-એનો દૂરથી પણ સંબંધ નથી. ખોટા હિસાબો બનાવવાનો કોઈ કેસ બનતો નથી.

૨૩. સુનાવણી સમયે, તપાસ અહેવાલ તથા ફરિયાદીની સોગંદનામા ઉપર દઢ આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. છેતરપીંડી, બનાવટ કે ફોજદારી વિશ્વાસઘાતનો કોઈ કેસ નથી. ઉપર જણાવ્યા મુજબ, અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળની કાર્યવાહીનું વિચારણા અને સંહિતા હેઠળ આ કૃત્ય માટે ફોજદારી જવાબદારી ઊભી થવી એ બે અલગ બાબતો છે. ફરિયાદમાં તેમજ સુનાવણી સમયે પણ તપાસ અહેવાલ ઉપર દઢ આધાર મૂકવામાં આવ્યો હતો. અહેવાલનું અવલોકન કરતાં જણાય છે કે તેમાં સમાજના મેનેજર દ્વારા તપાસ અધિકારી સમક્ષ ઉપલબ્ધ કરાવવામાં આવેલા સંબંધિત રેકૉર્ડની ચર્ચા પણ કરવામાં આવી નથી કે તેને સંદર્ભિત પણ કરવામાં આવ્યો નથી. એ સિવાય, ફરિયાદીની આ રજૂઆત કે તપાસ અધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા આદેશ મુજબ ચુકવણી ન કરવાથી અરજદારોએ ફોજદારી વિશ્વાસઘાત તેમજ અન્ય અપરાધો આચર્યા છે, સ્પષ્ટપણે ભૂલભર્યું છે. માત્ર આ આધાર પર ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવી અયોગ્ય અને ભૂલભરી છે. સમાજના બાકીદારોની વસૂલાત અમલમાં મૂકવા માટે જોગવાઈ છે (કલમ ૧૫૭). વધુમાં, ભાગ ૧૨ અપરાધો અને દંડ વિશે જોગવાઈ કરે છે. કલમ ૧૪૭માં અધિનિયમની વિવિધ જોગવાઈઓ હેઠળના વિવિધ અપરાધોનો ઉલ્લેખ છે. તેમાં અધિનિયમની કલમ ૯૩નો ઉલ્લેખ નથી. અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળના આદેશ અનુસાર ચુકવણી ન

કરવાને દંડનીય બનાવવામાં આવી નથી. એવું કહી શકાય કે દરેક ફોજદારી વિશ્વાસઘાત નાગરિક જવાબદારી પણ ઊભી કરી શકે છે, પરંતુ દરેક નાગરિક કાર્યવાહી ફોજદારી કાર્યવાહી આકર્ષતી નથી. અધિનિયમની કલમ ૯૩ ફોજદારી વિશ્વાસઘાત વિશે કહે છે. ફોજદારી જવાબદારી ક્યારે અને કેવી રીતે આકર્ષિત થશે? વિશ્વાસઘાતના અપરાધનું સારતત્વ મનસૂબો છે. મનસૂબા વિના વિશ્વાસઘાતનો અપરાધ થતો નથી. આ સાચું છે કે મનસૂબો માત્ર પુરાવામાં જ પ્રગટ થાય છે, તેમ છતાં કોઈપણ નિશ્ચિત કેસમાં પુરાવો આક્ષેપિત અપરાધની રેખા પર જ રહેશે અને પુરાવો આક્ષેપની બહાર કે તેનાથી પરકીય નહીં હોય. તેથી, મનસૂબા અંગેની વાજબી અનુમાન તથા તારણો ફરિયાદ પક્ષે રજૂ કરેલા કેસમાંથી, અર્થાત્ આક્ષેપમાંથી, કાઢી શકાય છે. ફરિયાદ પક્ષે એવો પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ બનતો કેસ રજૂ કરવો પડે છે, જેની ટ્રાયલ જરૂરી બને. રેકૉર્ડ સામગ્રીને ધ્યાનમાં લેતાં, વિશ્વાસઘાતના અપરાધને આકર્ષિત કરે તેવું એવું “મનસૂબા” અનુમાનિત કરી શકાય તેમ નથી. વિશ્વાસઘાત અંગે જે કહેવાયું છે તે જ વાત સમાન રીતે બનાવટ અને છેતરપીંડીના અપરાધ પર પણ લાગુ પડે છે. બનાવટ માટે પણ “છેતરવા માટેનો મનસૂબો” જરૂરી છે (કલમ ૪૬૩) અને છેતરપીંડી માટે પણ મનસૂબો આવશ્યક છે. દરેક છેતરપિંડી છેતરપીંડીમાં પરીણમતી નથી. છેતરપીંડીનું અસ્તિત્વ સ્થાપિત કરવા માટે છેતરપિંડીના મનસૂબા સાથે હોવી જરૂરી છે. સંક્ષેપમાં, અહીં આક્ષેપિત અપરાધોના સંદર્ભમાં મનસૂબો નિર્ણાયક છે.

૨૪. શક્ય છે કે અરજદારોએ સમાજના કારોબારનું આદર્શ રીતે સંચાલન કર્યું ન હોય. તે સમાજનું સંચાલન વધુ સારી રીતે થઈ શક્યું હોત. તેમ છતાં, સમાજના આદર્શ, માનક અથવા કોઈ નમૂનાદાર માળખાને ધ્યાનમાં રાખીને, અનુમાનના આધારે અરજદારોને તેમની સામે આરોપિત કરાયેલા ગુનાહિત કૃત્યના સંદર્ભમાં દોષી ઠેરવી શકાય નહીં.

આથી, કોઈ આદર્શ, માનક અથવા નમૂનાદાર સમાજની તુલના કરીને અરજદારોના કાર્યો અને કામગીરીનું મૂલ્યાંકન કરી શકાય નહીં. ઓડિટ અહેવાલમાં જણાવેલી અનિયમિતતાઓ અથવા ચૂક એક બાબત છે, પરંતુ માત્ર એટલા કારણો કે નાણાકીય વ્યવસ્થાના વધુ સારા આયોજન માટે અવકાશ છે, સંબંધિત સમયે આવી બાબતોના જવાબદાર વ્યક્તિઓ પર ફોજદારી કાયદા હેઠળ કાર્યવાહી લાયક ઠરે છે, એવું કહેવું ત્રુટિપૂર્ણ રહેશે. ફોજદારી કાયદા હેઠળ કાર્યવાહી શરૂ કરવાની ન્યાયસંગતતા ધરાવતો કોઈ આક્ષેપ નથી. ફરિયાદ પક્ષનો કેસ પ્રાથમિક દૃષ્ટિએ પણ સ્વીકાર્ય નથી. તેથી, હસ્તક્ષેપ આવશ્યક છે.

૨૪.૧ સુનાવણીના સમયે જણાવવામાં આવ્યું હતું કે અરજદારો વિરુદ્ધ કલમ ૪૬૫ હેઠળના ગુના તથા તે સમકક્ષ ગુના અંગે થોડા કેસો લંબિત છે. અરજદારોના વિદ્વાન વકીલે આ બાબત સ્વીકારી છે. માત્ર એટલા કારણો કે અરજદારો વિરુદ્ધ અન્ય કેસો લંબિત છે, આ અપીલના અરજદારો સામેનો કેસ માન્ય માની શકાય નહિ. માનનીય અતિરિક્ત જાહેર અભિયોજકની આ દલીલ કે આ હકીકતને વધુ મહત્વ આપવું જોઈએ, સ્વીકારી શકાય નહિ.

૨૫. ફરિયાદી તરફથી વિદ્વાન વકીલ શ્રી જોશીએ રવિન્દ્રકુમાર મધનલાલ ગોયેન્કા અને અન્ય વિરુદ્ધ રુગ્મિણી રામ રાઘવ સ્પિનર્સ પ્રાઇવેટ લિમિટેડ, નોંધાયેલ (૨૦૦૯) ૧૧ એસસીસી ૫૨૯ પર ધ્યાન દોર્યું છે. જણાય છે કે તે કેસમાં, આઈપીસીની કલમ ૪૦૬, ૪૨૦ અને ૩૮૪ હેઠળ ફરિયાદ દાખલ કરવામાં આવી હતી. ૨૬ કરવાની પોતાની પ્રાર્થનાના સમર્થનમાં આરોપીએ અમુક સામગ્રી રજૂ કરવાનો પ્રયાસ કર્યો અને તેના પર આધાર મૂક્યો હતો; તેનો અસ્વીકાર કરતાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે જ્યારે આરોપી

વિરુદ્ધ પ્રાથમિક દષ્ટિએ સામગ્રી ઉપલબ્ધ હોય, ત્યારે બચાવ પક્ષ દ્વારા રજૂ કરાયેલી સામગ્રી પર વિચાર કરી શકાય નહીં અને આરોપીને અત્યારે ઉઠાવવામાં આવેલા તમામ મુદ્દાઓ યોગ્ય સમયે નીચલી અદાલતમાં આગળના તબક્કે ઉઠાવવાની પૂરતી તક મળશે. આ નિર્ણયનો વર્તમાન કેસમાં કોઈ લાગુપાત્રતા નથી.

૨૬. મધવરાવ જીવાજી રાવ સિંધિયા અને અન્ય ઇત્યાદિ વિ. સંભાજીરાવ ચંદ્રોજીરાવ અંત્રે અને અન્ય ઇત્યાદિ, એઆઈઆર ૧૯૮૮ એસસી ૭૦૯માં નોંધાયેલ, માં આ નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યું હતું :

પ્રસ્થાપિત કાનૂની સ્થિતિ એવી છે કે જ્યારે પ્રારંભિક તબક્કે ફરિયાદી કાર્યવાહીને રદ કરવાની પ્રાર્થના કરવામાં આવે, ત્યારે અદાલતે લાગુ પાડવાનો કસોટી એ છે કે શું અખંડિત રહેલા આક્ષેપો પ્રાથમિક દષ્ટિએ ગુનો સ્થાપિત કરે છે કે નહીં. અદાલતે કોઈ વિશેષ કેસમાં પ્રગટ થતી વિશેષ પરિસ્થિતિઓને ધ્યાનમાં લઈને એ વિચારવું પણ જરૂરી છે કે ફરિયાદી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવી યોગ્ય અને ન્યાયહિતમાં છે કે નહીં. આ તેથી છે કે અદાલતનો ઉપયોગ કોઈ આડઅસરવાળા હેતુ માટે થઈ શકતો નથી અને જ્યાં અદાલતના અભિપ્રાયમાં અંતિમ દોષસિદ્ધિની શક્યતાઓ ક્ષીણ હોય, અને તેથી ફોજદારી ફરિયાદી કાર્યવાહી ચાલુ રાખવાની મંજૂરી આપવાથી કોઈ ઉપયોગી હેતુ સિદ્ધ થવાની સંભાવના ન હોય, ત્યાં અદાલત કેસના વિશેષ

તથ્યોને ધ્યાનમાં લેતાં પ્રારંભિક તબક્કે હોવા છતાં પણ કાર્યવાહી

રદ કરી શકે છે.

૨૭. અત્રેના અરજદારો માધવરાવ જીવાજી રાવ સિંધિયા અને અન્ય વગેરે કેસ (ઉપરોક્ત)માંના આરોપીઓની તુલનામાં ઘણી વધુ અનુકૂળ સ્થિતિમાં છે. ઉલ્લેખિત કેસમાં આરોપીઓ વિરુદ્ધ આક્ષેપ હતો કે ભાડાપટ્ટાનો દસ્તાવેજ બનાવટી છે. તેમાં એવું ઠરાવવામાં આવ્યું હતું કે વિવાદ નાગરિક સ્વરૂપનો છે.

૨૭.૧ ચુકાદાના પ્રારંભિક ભાગમાં ઉઠાવવામાં આવેલ પ્રશ્નનો જવાબ આ પ્રમાણે આપી શકાય છે; માત્ર એટલા કારણે કે અધિનિયમની કલમ ૯૩ હેઠળની તપાસમાં આદેશ કરવામાં આવ્યો હોય, તેના આધારે માત્ર ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવી યોગ્ય અને કાનૂની નહીં ગણાય. સંબંધિત વ્યક્તિ સામે ફોજદારી કાર્યવાહી શરૂ કરવા માટે રેકૉર્ડ પર આધારભૂત સામગ્રી હોવી જોઈએ. આવી સામગ્રી કેસના તથ્યોના સ્વરૂપે અથવા કેસની પરિસ્થિતિના સ્વરૂપે હોઈ શકે, જે આવા ઉપાયનો આશરો લેવા અંગેની આવશ્યકતા અને ન્યાયસંગતતા તરફ સંકેત કરે.

૨૮. ઉપરોક્તને ધ્યાનમાં લેતાં, હાલની અરજી મંજૂર કરવામાં આવે છે. વિસનગર પોલીસ સ્ટેશન ખાતે નોંધાયેલી એફઆઈઆર નં. આઈ – સી.આર. નં. ૧૧/૨૦૦૮ને આથી રદ કરવામાં આવે છે. નિયમ પૂર્ણરૂપે મંજૂર કરવામાં આવે છે.

(ન્યાયમૂર્તિશ્રી આર.ડી. કોઠારી)

*The translation of this judgment has been provided by
M/s Hyperlink E-Solutions Pvt. Ltd.*

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.